

D. Třicetiletá válka (1618 – 1648)

1. Bojující strany

Třicetiletá válka byla největší válkou, jakou do 17. století Evropa poznala. Byla též **poslední evropskou náboženskou válkou**, byť byl její náboženský charakter postupně oslabován. Střetly se v ní **2 bloky států**, jejichž charakteristiky můžeme s jistým zjednodušením shrnout takto:

1. Katolíci – stoupenci **absolutismu** – **podporovatelé** velmocenské role **Habsburků**;

2. Protestanti – stoupenci **stavovské monarchie** – **odpůrci Habsburků**.

Ačkoli tedy obě válčící strany bývají stručně označovány podle konfesního hlediska (**katolíci versus protestanti**), šlo o **širší konflikt politických koncepcí, životních stylů a kultur**.

1. Katolická strana:

a) Rakouští Habsburkové: již od středověku vládli ve svém Rakousku, avšak nyní si chtěli udržet také koruny českou a uherskou, přestože v těchto zemích měli proti sobě silný stavovský odboj; jako římsí císaři usilovali o udržení svého vlivu v německých státech včetně těch protestantských;

b) Katolická liga: sdružení německých katolických států, z nichž nejsilnější bylo Bavorsko (zakladatelem a vůdcem Ligy se stal **bavorský vévoda Maxmilián I.** z dynastie **Wittelsbachů**); dalšími členy byly německé církevní státy, mezi nimiž vynikala všechna 3 kurfiřtská arcibiskupství v Porýní (Mohuč, Kolín, Trevír) a také Pasovské biskupství;

c) Španělští Habsburkové: Španělsko a Španělské Nizozemí (dnešní Belgie); v samotném Španělsku se mnoho nebojovalo (snad jen v Katalánsku na severovýchodě), Španělé ovšem mnohem více zasahovali do války ze své nizozemské državy.

2. Protestantská strana:

a) Protestantská unie: sdružení mnoha německých protestantských států ze severního a středního Německa; vůdcem Unie se stal **Fridrich V. Falcký**, vládce kurfiřtské Rýnské Falce, který byl zetěm anglického a skotského krále Jakuba I. (měl za manželku jeho dceru Alžbětu); Fridrichovo kalvinistické vyznání ovšem omezovalo schopnost Unie budovat širší koalici, neboť mezi střeoevropskými protestanty bylo populárnější luteránství;

b) Protestantské stavy Českých zemí a Uherska: v některých fázích války měly ve svých zemích silnou převahu a útočily především směrem k rakouskému území (ovšem stavovská protihabsburská opozice se zformovala i v Rakousku);

c) Sasko: mocný luteránský stát, avšak k protestantské válčící straně se připojil až po několikaletém váhání, neboť stál v opozici vůči kalvinistovi Fridrichu Falckému;

d) Dánsko a Švédsko: byly to vnitřně stabilní monarchie se vcelku vyváženým poměrem moci mezi králem a stavy, takže si mohly dovolit velmocenské ambice; rozsáhlá tažení Dánů a Švédů do střední Evropy byla motivována také snahou ovládnout jižněji položené úrodnější oblasti v situaci, kdy na severní Evropu doléhalo ochlazení klimatu;

e) Spojené (Severní) Nizozemí a Anglie: poskytly vojáky mimo svá území;

f) Francie: většinou katolický stát, který vstoupil do již probíhající války na protestantské straně, jelikož byl obklopen zeměmi s habsburským vlivem; Francie tedy chtěla oslabit pozici Habsburků v německých státech a ve Španělsku, a zároveň s nimi soupeřila o zisk trůnů v italských státech – válčila jak s Habsburky rakouskými, tak španělskými.

2. Místo války v dějinách vojenství

Třicetiletá válka znamenala – pro svou délku, územní rozsah i úpornost bojů – **přelomovou etapu ve vývoji evropského vojenství**. Představovala vrchol, ale i počínající úpadek **žoldněřství** a dala základ k vytvoření **stálých armád**. Válka přinesla vedle dosavadní pěchoty a jízdy rozvoj třetího základního druhu vojska – samostatného polního **dělostřelectva**.

